

Sukulais-Rakkautta,

Jutelma

kotimaisesta aiheesta,

kirjoittanut:

K. A. L.

Kariinin Leino

(Olipainos Hämeen Sanomista.)

Hämeenlinnassa,

Hämeen Sanomain osakeyhtiön kirjapainossa,

1886.

Leskirouwa Strömfors oli jo ikänsä loppupuolella. Hänen miehensä, kauppaneuvos Strömfors, oli ammuin kuollut ja jättänyt jälkeensä suuren omaisuuden. Koroistahan hänen puolisonsa nyt elikin, ja hätäkös eläessä kun lapsiakaan ei ollut yhtään, ei edes rintaperillistäkään.

Leskirouwa Strömfors oli fiksi rikas ja fiksi wanha, että ystävät alkoivat käydä yhä ystävällisemmiksi ja sukulaiset oikein sydämmellisiksi. Muorihan täyttää kohta 70 vuotta; „ei tuo enää kauwan odotuttane rahojansa“ arvelivat he itseksään tietysti.

Olipa kaunis keraaminen aamu. Nurinko paistoi niin kirkaasti kirkontapulien kimaltelemaan kupupalloon ja koettipa muutamatsä utelijaatsä säteetsä wäkisten tunkeutua noiden paksumen damastiuutimien wälitse leskirouwa Strömforsin uhkeaan makuukamariin. Oli warhaista wielä, ketään ihmistä ei näkynyt pienen K:n kaupungin kiewtömillä kaduilla, joilla päiwälläkään ei juuri tungosta tullut. Kamarinsa ikkunan ääressä istui leskirouwa Strömfors. Uutimet oli hän wetänyt syrjään woidakseen nauttia ihanan keraamun kauneutta. Lintuset wiserteliwät puutarhan puistossa raitkaita säweliänsä ja etäämmällä nurmikön takana hyrskysi kossi. — Hän oli rakastettawan ja lempeän näköinen wanhus, tämä leskirouwa Strömfors. Rauha ja tyynöys kuwastui hänen ryppyisissä kaswoissaan, mutta siniset silmänsä olivat wielä niin wirkeät, ettei niistä ainakaan olisi woinut luulla häntä 70 wuotiaaksi.

Mutta 70 vuotta hän kumminkin täytti juuri tänään: nyt oli leskirouwa Strömforsin syntymäpäivä. Vanhat muistot johtuivat taas hänen mieleensä, ja olihan sitä 70 vuoden ajalla toki karttunut muistelemistakin! Elävästi muisti hän ihanat lapsuuden päivänsä, muisti nuoruuden riemut ja rakkaudet, muistipa ne surun päivätkin, jotka hän fittemmin oli viettänyt. Leskirouwa Strömfors ei avioliitossaan ollut onnellinen. Kauppaneuvos Strömfors oli valinnut hänet lemmityksen pelkästä rahanhalusta, sillä silloisella neiti Hultilla tiedettiin olewan suuret myötäjäiset. Nykyinen leskirouwa Strömfors luuli filloin rakastavansa kosijaansa, kauppaneuvosta, waan fittemmin huomasi hän, että kaikki oli ollutkin hetken tunnetta, sywempää rakkautta wailla.

Mutta kun häät kerran olivat wietetyt ja wihkimys tapahtunut, ei purkaminen enää käynyt laatuun. Minoa mahdollisuus oli koettaa teeskennellä olematonta tunnetta, etteivät ihmiset mitään wainuifi. Kauppaneuvos puolestaan tefi parastansa helpottaaksensa puolijonsa teeskentelemistä, hän näet selitti suoraan, ettei mikään „rakkauden hupsuaminen“ tullut kysymykseenkään heidän välillä; ystävällisyys ja kohtelijaisuus olisi kylläksi. Ja niin eliwät puoliset näennäisessä sowussa eikä tukaan ihminen woinut juoruta heidän wälistään: käwiväthän he tuon tuostaan kaupungilla wierailemassa ja aina käsiynkässä, niinkuin tapa waatii. Sittemmin lisääntyi Strömforsin perhe kahdella poikafella. Waan nämätkään eiwät tuottaneet onnea taloon: toinen hukkui jo nuorena, toinen rupesti juomaan, joutui rappiolle ja lähti merelle, josta hän ei koskaan palannut. Kohta se: perästä kuoli itse kauppaneuwoskin. Paljon oli leskirouwa Strömfors kärsinyt, paljon maailman suruja kokenut, mutta ifänsä lopulla pääsi hän sentään rauhaan. Ikäwät muistotkin olivat jo wähitellen häipyneet ja leskirouwa Strömfors luuli

ne jo haudanneensa Unholaan, kun ne nyt taas, hänen 70 syntymäpäivänään, nousivat häntä kiusaamaan. Rimastelewa kynnel tunkeusi hänen lempeistä filmistänsä, sitä seurasi toinen ja — — —

Mutta silloinpa kuului ulkoa lapsellinen, heleän wieno ääni. Hiljaa ja wärähdellen kuului se ensin, mutta wähtellen wakaantui se, ja wihdo:n erotti selwään loppusanat:

Ja onnekas, ken Jumalaan
Boi turwautua ainiaan!

Laulun soidesja firkaustuivat leskirouwa Strömforsin kaswot: äskeiset synkeät muistot wäistyiwät ja entinen tywen lempitys palasi jälleen. Tosin eiwät lapsen firkaat säweleet aina tainneet mennä nuottikaawojen wiwahdusten mukaan, mutta sointu niissä oli, sillä sydän ja säwel niissä sopusoinnussa ilmaantui.

Wanhus kirkfisti nähdäkseen laulajaa: siellä seisoi akkunalla pieni, kymmenwuotias tyttönen, kaunis kuffaiswihko kätösesjään. Ne eiwät olleet ulkomaan kalliita kasweja, eikä puutarhurin johdolla kaswaneita; luonnottaren holhokkeja, raittiita rantaniityn lapsia, kewäimen esikoisia ne waan oliwat, mutta wilpas tuoksu niissä oli. Ja yhtä kauniit ja firkaat oliwat ne suuret sinisilmät, jotka nyt wilpittöminä kohosiwat akkunaa kohden. Wanha leskirouwa awasi akkunaa:

„Kiitos, kiitos lapsi-kulta“ wirkkoi hän liikutettuna.
„Kuka sinut lähetti tänne laulamaan?“

„Ei kukaan, rouwa, muistin waan eilen, että huomenna on talon wanhan rouwan syntymäpäiwä ja silloin päätin herätä warhain aamulla, poimia kuffakimppusen ja laulaa rouwalle tuon laulun, jonka kansakoulusja opimme ja jonka ennenkin olen rouwalle laulanut“ toimitti tyttönen. „Kas tässä, rouwa, ettekö tahdo näitä siemiä kuffasia? Ne tuoksu-

Wat niin hyvälle ja aamufastein on niissä vielä jäljellä".
Lapsi ojensi kukat vanhuksele.

„Tuhannen kiitosta lahjastasi Viisufeni, mutta pitäähän sinun saada jotakin vastalahjaksi. Odotahan!“ Leskirouwa S. katosi hetkeksi affunasta, mutta ilmaantui taas ja heitti firkaan markan rahan nurmikolle. „Tule sitten päivemällä leikkimään tänne konsulin lasten kansja. Hyvästi siisi!“ ja vanhus sulki ikunan.

Utelijaasti katseli tyttönen ruohostosja kiiltävää hopearahaa. Utkiä sieppasi hän sen siitä, huudahtaen: „nytpä tiedän, mitä teen, nytpä tiedän, mitä teen!“ tanssi hän iloisesti tiehensä.

„Mitähän tuo tuolla nyt tekee?“ arveli vanha leskirouwa affunasta katsellen hänen jälkeensä. „Taisi juosta wehnäkauppaan suoraa päätä. Hyvä ja rakas lapsi hän on, Viisuparka, ja iloinen hän on, waikka orpo onkin. Mutta mitäpä suruja niitä tuolla ijällä vielä lieneekään“ ja vanhus huokasi syvästi.

Kello löi 6. Piika tuli sisään aamukahwin kansja. „Katsopas, Leena, mitä minä jo olen kerennyt saada“ janoi leskirouwa kuffiansja näytellen.

„Niinpä näkyy. Warmaanfin on se tuo torpparin tyttö, joka ne toi. Minä sanoin hänelle että rouwa vielä nuffuu, ettei saa mennä herättämään kuffinensa, mutta apukos siitä tuommoiselle on“ puheli sisäpiika.

„Ei se haitannut mitään, minä olinkin jo walweilla, Leena. Lapsi parka teki kauniisti muistaisjaan minua lapsikkailta lahjoillaan; nämä kukat tuoksuwat niin hyvälle, haistelepas Leena!“

„No niin, mutta erittäin oliwat ne, jotka konsulin rouwa oli puutarhurilta tilannut. Satuun juuri olemaan postiasioilla, kun konsulin Wiia nittä tästä siwutse wei, ja sielläkös wasta kuffia oli: ruusuja, astereita, reseetoja ja mitä kaikfia hän

Janoikin niiden olewan. Miia tiesi, että konsulin herrasväki nyt aamupäivällä tänne tullessaan toisi tänne kaikki ne kauniit kuffaset, ja ne owatkin toista, ne!”

„Wai niin, wai tulewat ne edeltä puolisenkin. Sepä kauniisti heiltä. He owatkin aina niin rakkaita minua kohtaen, ne konsulin“, lausui leskirouwa ja lisäsi vielä „ikäwäkipä tuo tällainen lapseton wanhuus muuten tulisikin“.

„Mitä vielä! Gätäkö rouwalla, kun on rikkautta yltäkyllin, etteipähän tarwinne armoilla elää, kuten useat wanhemmat saawat tehdä. Pitäähän wanhoillaan toki päästä lasten melua kuulemasta“, puheli kielewä Leena sipjutellen tiehensä tarjottimiseen.

Leskirouwa Strömfors myhähti tuolle Leenan näkökannalle: „hän näkee asiat omassa walossaan, hän“, ajatteli itsensä ja alkoi pukeutua, sillä konsulin perhehän — konsuli oli hänen sisarensa poika — oli aikonut aamuterwehdykselle.

Samana aamuna istui konsuli Swanström konttoorisensa. Hän oli ahkera ja säntillinen mies, tämä yleisesti arwossa pidetty konsuli Swanström. Warhain aamusta myöhään iltaan työskenteli hän konttoorissaan asiakirjojensa keskellä. Milloin hänellä oli ulkomaisia asioitsijatoimia, milloin oli hän maalaistensa asianajajana, milloin komitean jäsenenä ja woipa hän joskus olla niinkin awulijas, että hän talonpojille, noille taitamattomille maalaismoukille, suomenteli ruotsalaisia asiapapereita y. m. Tämä tapahtui tietysti sulasta kansalaisrakkaudesta, sillä eipähän kukaan liene niin yksinkertainen, että luulisi konsulin huoliwan muutamista halwoista markan rahoista, jotka hän waiwoistansa oli ottawinaan? Konsuli Swanström mahtoi olla onnellinen woivedsaan auttaa niin monta apua pyytävää kansalaista.

Ätkä aukesi owi konttooriin. Konsulitar Swanström pitäsijessä aamupukimessaan ilmestyi kynnykselle:

„No Lennart, etkö hetkefikään malta jättää noita ikäviä konttooritoimiasi?“

Konsuli Swanström heitti jotenkin tyyntymättömän silmäyksen rakkaasen toweriinsa elämän suruissa ja riemuissa.

„Hetkefikään? Entkö toisiltanakaan ollut kanssasi noissa turhanpäiväisissä arpajaisissa, jotka muka suomalaista koulua warten pidettiin? Siihenkin meni toista sataa markkaa, kun jokeen olisi wiskannut, ja sitä paitti aikaa, kuuletko sinä, kallista Herran suomaa aikaa ja aika on rahaa, näetkös! — Ikäviä konttooritoimiasi? Ikäwiltä kai ne sinusta tuntuwat, mutta tiedätkös sinä, että joll'ei näitä „ikäviä“ toimia olisi, niin olisi meillä paljo muita taloudellisia ikäwyyksiä, joista pian kyllä kiukustuisit“.

„Saattaisipa niin olla. Mutta mitä luulisit ihmisten ajattelewan, jos rikas konsuli Swanström ei olisi ollut noissa arpajaisissa, joissa melkein kaikki kaupunkilaiset oliwat? Ja enhän minä ole tahtonut sinua ottamaan sadan markan edestä arpoja, Lennart!“

„Et kyllä, waan kun riiwattu Bormestariikin otti sen edestä — eikö hänkään rahojansa parempaan tarwitsisi — niin täytyihän minunkin — arwoni tähden“.

„Sitähän minäkin, ja oikeinpa siinä teitkin, ukkoseni. Silloin sinun piti tehdä se arwosi tähden, nyt maineesi tähden“.

„Mitähän tuo muka lienee?“ kysäisi konsuli ynseästi.

„Etkö muista, Lennart, että tänään on täti Strömforssin 70:s syntymäpäiwä. Sitä warten tilasimme puutarhurilta kuffiakin, kuten muistanet. Nyt aamupäiwällä käymme häntä tervehtimäsä, koko perhefunta“.

„Olenpa todella unhottanut koko asian. Mutta nyt ei minulla mitenkään olisi aikaa, posti lähtee kohta ja joll'en siihen saa näitä papereita walmiiksi niin, . . .

„Niin mitä?“

„Niin menee taas kaunis rahajumma käsistäni.“

„Rahaa ja rahaa! Mina sinä waan rahaa mietit; anna nyt kerranfin rakkaudellekin wähän sijaa ja aikaa“.

„Sinä et ymmärrä minua, rakas Lyydiani. Enhän minä itseni wuoksi ahkeroitse, waan sinun ja lasten wuoksi, näetkös. Sitä paitse en woi käsittää — —“

„Niin, näitä asioita sinä taas et käsitä, Lennart, mutta kun kerran olemme lähimmäiset sukulaiset niin, . . .“

„Se on niinkuin aina olen sanonut: nuot sukulaiset owat meille suureksi haitaksi ja wahingoksi“ mutisi konsuli.

„No mutta Lennart, etkö muista, että täti Strömfors on äitisi sisar? Ja ehkäpä sinä hänen haitallisuutensa suhteen tulet toisiin ajatuksiin, kunhan täti Strömfors kuolee, ja sinä saat peria hänen omaisuutensa.“

Konsuli Swanström nieli wastauksen tuolla epäwarmalla „hm“ sanalla ja asteli pari kertaa lattian poikki.

„No, milloin lähdemme, owatko lapset walmiit?“

„Puolen tunnin perästä, Lennart; arwasinhan, että et sinä niin wäliäpitämätön ole, kuin päällepäin näytät“. Ja konsulitar Swanströmin pitfinen aamupuku katosi.

„Dikeasjapa hän taisi olla, Lyydia, täytyyhän ainakin ihmisten wuoksi“ ajatteli konsuli järjestellen paperinsa pöydälle. Hän jos kukaan, oli järjestystä harrastawa mies, senhän oli koko kaupunki tunnustanut walitessaan hänet waltuusmiesten puheenjohtajaksi. „Tähän toimeen“ oli tohtori Gillberg waalissa lausunut, „ei minun mielestäni sovellu muu, kuin semmoinen mies, joka tuntee kaupungin asiat, ja joka kaikissa toimisiansa on tullut tunnetuksi järjestystä ja yhteiskunnan wilpitöntä parasta harrastawaksi henkilökksi“. — „Tahdon kysyä herroilta“ oli hän puheensa lopettanut „onko tähän ketään sowelijaampaa, kuin konsuli Swanström?“

Ja niin walittiin konsuli Swanström waltuusmiesten puheenjohtajaksi. — — —

Muutaman puolen tunnin perästä nähtiin arwoisa konsuli ja waltuusmiesten puheenjohtaja Swanström matkalla rakkaan sukulaisensa, leskirouwa Strömforsin luo toiwottamaan onnea ja pitkää ikää hänen 70 ikäwuotensa johdosta. Konsulitar kantoi käsissään suurta, nauhoilla koristettua kuffaiswihkoa ja konsulin wanhin tytär, tuo kolmentoista wuotias, herttainen Betty-neiti oli myöskin warustanut kuffasilla tätiänsä tervehtimään.

Leskirouwa oli juuri pukeunut ja istui kuintilla vieraitansa odotellen. „Hywää huomenta, Täti hywä“ huusi, Betty neiti jo portilta saakka huolimatta siitä oliko se oikein „comme il faut“ noin etäältä tervehtiä. Konsuli ja waltuusmiesten puheenjohtaja kohautti kiiltävää mustaa silkkihattuaansa hartioitten tasalle ja hymyili niin ihmeen herttaisesti, että olisi luullut hänen walt. puheenjohtajasta jo porwarisjäättyyn tulleen walitukseksi. Konsulitarfin hymähti niin kauniisti ja nyökäytti päätänsä niin taiteellisella hienoudella, kuin ikinä wasta tanssikoulusta pääsnyt neitonen.

Leskirouwa Strömfors tuli wierailensa vastaan. Konsulin lapset juoksivat iloisesti hyppien wanhan tätinsä luo ja huusivat onnea ja menestystä, että kartano kajahti. Konsulitar tarjosi itsensä ja miehensä puolesta tuon kauniin jättiläiskimpun wiitaten samalla nauhoissa olewaan kirjoitukseen: „Rakkahalle 70 wuotijaalle Tädillensä Jumalan rauhan ja siunauksen sydämmellisillä toiwotuksilla — lähimmät sukulaiset!“ Wiikutuksen kyynelet kierähtiwät wanhuksen silmiin. Hän syleili konsulitarta, pudisti kahden käden konsulin pehmoista kättä ja sanoi, että tuntuu niin hywältä olla „rakastettu sukulaisiltansa“. Luoja on warmaan palkitsewa heidän rakkautensa wanhaa yksinäistä tätiänsä kohtaan, wirkoi hän lopuksi.

„Mitä turhista, Tätiseni“ lausui konsulitar Swanström mairittelewasti, „olettehan tekin aina hyvä meitä kohtaanneet, emmekä me muuta tee, kuin welvollisuutemme lähimpiä sukulaisiamme kohtaane osottaessamme sydäntemme tunteet; semmoisesta ei kenenkään tarvitse palikka odottaa, Täti kulta“.

„Lyndia puhuu juuri minun sanani. Welvollisuus yhteiskuntaa ja lähimmäisiä kohtaan, se on ollut ojennusnuoranani ja toivonpa sen olewan edeskinpäin“ ja konsuli ja walt. puheenjohtaja naputteli kepillänsä kainolla häveli-jäisyhdellä kenkänsä kärkiä.

„Niin juuri, Lennart. Ette usko, Täti, kuinka inno-kaasti hän työskentelee päivät pääksytysten terweyttänäkään ajattelematta. Niin, yhteiskunnalle hän todellakin on uhrannut elämänsä, miesparfani!“

„Mutta mikäs syntymäpäiwälähja tädillä on kupeellansa?“ kysyi konsulitar Swanström, luoden ylenkatseellisen silmänsen Liisun antamaan lahjaan, jonka leskirouwa Ström-fors oli pannut wierellensä.

„Kas, olenhan aivan unhottanut pienet lemmikkini ja wuokkoni. Siwätkös ne sentään ole siwidiä, ja niin somasti järjestettyjä fitten? Arwatkaas, keltä nämä olen saanut?“

„En todellakaan woi arwata, joll'ei Leena neitsyenne niitä liene noukkinut“ lausui konsulitar Swanström mutistaen ylimykselliset rusohuulensa wiehättävään ylenkatseeseen.

„Leenako? Ei toki Leena niin paljoa ymmärrä. Se oli tuo pieni orpo tyttö, jolle olen hankkinut työtä ja elatusta täällä meillä. Hän on niin herttas lapsi ja niin kelselijäs sitäpaitse! Katsokaa tänä aamuna warhain, kun istuin ikkunani ääressä, kuuluiwat äkkiä korwiini kirikkaat lapsen säwelet, ja kun aukunan aukasin, niin siellä seisoi orpo Liisu kuffakimppunen kädessä. Tuskinpa muut hänen ikäisensä olisimat tuollaista kelsineet?“

„Enpä todellakaan luule“, nauroi konsulitar Swanström,

„tulee loilottamaan vanhan rouwan affunan alle siinä lapsellijessa luulossa, että tuolla ruohokimpulla jotakin ansaitsi“.

„Minä kuuntelin mielelläni hänen kaunistaa ääntänsä, Etydia. Toisin annoin hänelle määrän rahan, mutta enpä luule hänen sitä turhuuteen panneen“.

Samassa kuului iloinen naurunhohotus kartanolta. Pitku konsuli, tuo viisivuotias Arno herra oli kavnunut Eijun hartioille — Eijun oli kutsunujen mukaan saapunut leikkimään konsulin lasten kanssa — ja ajaa viiletti nyt täyttä wauhtia kartanoa pitkin: toiset juoksiwat ympärillä ja naurowat täyttä kurrkua.

„Arno, Arno, Herran tähden, siinä putoat lapsi“ huudahti konsulitar säikähtyneenä juosten alas portaita; mutta amassa oli Arno herrakin maassa ja hyppeli iloisesti äidillensä vastaan.

„Eijun, tulepas tänne, kutsui leskirouwa Strömfors holhokkiansa.

Hengästyneenä ja punoittavana tuosta kowasta hölkästä tuli Eijun parha ujoistellen wieraiden luo.

„Sanoppas, Eijun, mihin panit tuon määrän rahan, jonka aamulla sait minulta“ kysyi leskirouwa Strömfors.

Eijun oli waiti ja katsoi maahan.

„Taisitpa wiedä wehnäkauppiaalle“, puuttui konsuli puheeseen.

„Mitä et wastaa, Eijun, eihän sinua toruta, oma markkasihan se oli“, wikkoi leskirouwa lempeästi.

„Tapani-äijälle minä sen wein“, soperтели Eijun wihdoin.

„Mitäs se Tapani-äijä on?“ kysyi konsulitar taluttaen Arno herraa portaita ylös.

„Muudan köyhä kerjäläisukko, joka tuon tuostakin oleskelee pirtissämmä. Hän on jo wanha, työhön kytkenemätön ja kiertelee kyllä tätä nykyä“.

„Niin, hän täyttää tänäpäivänä 70 vuotta“ lausui Eisu vähän urhoollisemmasti.

Niin olikin asian laita Ukko Tasinen tai kuten häntä yleisesti nimitettiin Tasfis-Tapani oli aikoinansa palvellut kauppaneuvos Strömforsilla; vanhemmuuten oli hän käynyt vähän wikapäiseksi, mistä syystä, sitä en tiedä, ja kuka se köyhän heikkomielisyyden syytä tutkinee? Kunnallislautakunnan esimies ja pitäjän arwoisa rowasti olivat ainoat joita tuo näytti liikuttawan: esimies sadatteli tuota enenewää waiwaisten lukumäärää ja rowasti taas pelkäsi pahasti, että Tasfis-Tapani määrättäisiin heille ruotilaiseksi. Asia päättyi kumminkin niin, että Tapani pantiin kylänkiertolaisena taloja kiertämään.

Tämä elämä hänelle sentään toisinaan käwi waiwaloiseksi ja silloin läksi Tapani kaupunkiin tallustelemaan. Katupojat, Tasfis-Tapanin pahimmat wiholliset, ahdistelivat häntä kyllä usein ja pilkkasivat nauraen ukko-wanhalle, joka erehdyksessä joskus turkki päällä sydän kesällä hikoili. Mutta kaikkeen tähän oli hän jo wallan tottunut, hänestä se oli kuin ollakin piti, kunhan hän joskus sai kerjättyksi muutamia kymmeniä pennejä kaupunkilaisilta. Silloin wiihetti Tasfis-Tapani suoraa päätä anniskeluun saadakseen „sydänalan lämmitystä“. Ja sitten olikin Tapani toinen mies. Reippaana asteli hän katuja pitkin pilkistellen satuisiko joku katupoika hänen kynsiinsä, Tawallisesti katseli hän turhaan, sillä pojat kyllä jo tunsiwat Tapanin luonteen ja ymmärsiwät, että nyt oli heidän wuoronja pakosalla pyöriä. — Tällä kertaa oli Tasfis-Tapani taas tawallisella kaupunki-käynnillään. Wäsyneenä oli hän saapunut leskirouwa Strömforsin pirttiin yösijaa pyytäen. Katupojat olivat taas ahdistelleet häntä rowasti, eikä hänen ollut onnistunut „sydänalan lämmitystäkään“ saada. Täällä Strömforsin pirtissä oli Eisu hänet nähnyt ja kuullut Tapanin kertowan,

että tänään oli hänen 70:s syntymäpäivänsä. Markan saatuansa oli hän muistanut Taskis-Tapanin ja juokuttanut hänelle saaliinsa. Riittellen ja sinuillen oli Tapani lähtenyt „sydänalaansa lämmittämään“ anniskeluun.

Liisu ei tullut punninneeksi, oliko oikein antaa noin paljon rahaa Tapanille, joka sen kumminkin tuhlassi wäkewiin. Hän tiesi waan saattawansa ilon hetken wanhukselle, joka oli häntä usein kertomuksilla huwittanut, muuta hän ei miettinyt.

„Woi, lapsiparka“, huokasi leskirouwa Strömfors filittäen Liisun kellertäviä suortuwia. „Hyvä sydän sinulla ainakin on!“

„Minä en ymmärrä“ aloitti konsuli ja waltuusmiehistön puheenj. Swanström painawasti, „minä en ymmärrä, kuinka Tati woi puolustaa tuollaista käntöstä: antaa rahaa mokomalle rahjukselle, joka kohta wiinaan sen panee, onko se mitään hywäksyttävää?“

„En tiedä, Kaarlofeni, miltä kannalta te lakimiehet asiaa katsotte, mutta minusta se waan osoittaa lapsellista ja antelijasta mielialaa, kun lapsi parka hentoo luopua harwinaijesta saaliistansa“, lausui leskirouwa Strömfors sukulaisilleen.

Konsuli ja walt. puheenjohtaja Swanström ei wiittsinnyt tuohon sanoa mitään; hän kohautti waan olkapäitänsä ja tawoitti keppinsä kärjellä ohitse lentävää pörhiäistä.

Konsulitartakaan ei tuo juuri liikuttanut. Olipa tuo markka missä tahansa, joko Tapaniäijällä, joka sen kumminkin wei heidän anniskeluunsa, tai josjakin muualla, se oli hänestä aiwan sama.

Betty-neiti tuli pienen weikkonsa kanssa puutarhasta. „Pikku Lennart tahtoo kotiin“ ilmoitti hän.

Se oli merkki poislähtöön. Konsulitar Swanström talutti Arnoherran hywästelemään wanhaa Tatiänsä. Betty-

neiti tuli myös pikku Lennartin kanssa. Kun sitten konsuli Swanström oli suudellut Tatiänsä kädelle, ja sen lisäksi leskirouwa Strömfors muistuttanut rakkaita sukulaisia illan wietosta heillä, läksiwät nuot rakkaat sukulaiset pois. He oliwat täyttäneet kohtelijaisuus-welwollisuutensa, eikä mitään jälkipuhetta tai juorua woinut tuossa pienesä kaupungissa syntyä.

„Rakki tuntia taaskin hukkaan“ mutisi konsuli Swanst. kotoportilla kelloansa katsoen.

„Onpahan aamukäwelymme ainakin tehty ja lapsetkin saaneet wähän juokfennella“, wirkki tuohon konsulitar.

Näin oli terwehdys tehty. Muuten yksi noista wälttämättömistä kohtelijaisuus-welwollisuufista oli täytetty. Konsulitar puuttui jälleen askareihinsa, jos niitä sillä nimellä woi kutsua, ja konsuli ja waltuusmiesten puheenj. Swanström kiiruhti konttooriinsa äskeisten papieriensa ääreen, kansalaisten ja yhteiskunnan hywäksi työskentelemään.

Leskirouwa Strömf. tilawat huoneet kumisiwat kuhisewasta silkistä. Wieraita, toiset toisiaan hienompia, tulwaa toiwottamaan wanhalle leskirouwa Strömforsille onnea ja pitkää ikää. Tuolla tulee pormestari rouwineen.

Walkeana wälkky pormestarin rinta mustan werkapuwun rinnalla. Kiiltävää kahisewaa silkkiä on tietysti pormestarin rouwan puku. Ja entäs nuo tuhannet mutkat ja reunukset, nuo ylennykset ja alennukset, nuo hohtawat rannerenkaat ja tuo kattoa tawoittewia hiustöntyrä!

Borstuassa wielä hieman siistitään itseänsä tuon suuren seinä-kuwastimen edessä. Pormestarin rouwa kaiwaa wästyistään kamman, silittelee öljyntyjä juortuwiansa, katselee itseänsä useammalta taholta ja on wihdoinkin walmis. Pormestari forjaillee kaulustansa ja kaulahuiwiansa, pyyhkäisee

pari kertaa viikkinsä, rykäisee ja on — hänkin valmis. Käsitynkässä sitten astutaan saliin, kätellään talon emäntää, leskirouwa Strömforsia, toivotetaan onnea, hymyillään sievästi, fumarretaan muille vieraille, hymyillään taas ja — erotaan sitten! Pormestari menee herrojen puolelle, pormestarin rouwa istuu salin peräseinällä olemaan sohvaan, johon ainoastaan konsulin rouwalla, tohtorinnalla ja hänellä näyttää olewan oikeus istua. Yhä tulee uusia vieraita, portuassa samat temput uudistetaan ja niin astutaan sisään, fumarretaan, tervehditään talonväkeä ja hajaannutaan. Kahwia kannetaan ympäri, tuoleja muutellaan likemmäksi ja puhe alkaa jo päästä wauhtiinsa. Yksi sija suuressa sohwasssa on kumminkin vielä tyhjänä. Konsuli rouwineen ja tyttärineen on poisja. Kaikki tietävät että hän, tulee ylhäisimmin ja siis — viimeiseksi! Kaikki muut owatkin jo saapuneet. Kohtapa hänen pitäisi tulla.

Tuosapa jo owi aukeaksi. Mahtawana astuu sisään konsuli ja waltuusmiesten puheenjohtaja Swanström silkkihattu wajemmassa kädessä ja konsulitar oikean käden kynkässä, sillä aikaa kun Betty neiti ujusti seuraa hieman jäljempänä. Leskirouwa Strömfors kiihuhtaa ketterästi vastaan ylhäisille ja rakkaille sukulaisillensa. Lämpimät kätte-lyt — konsuli kättelee aina molemmilla käsillä niin, että hän wajemman kätensä laskee käteltävän kädelle ja likistää sitä näin kahdelta puolen, — lämpimät onnentoivotukset, tämän aamuiset näet uudistetaan noin waan — ihmisten tähden. Sitten hymyillään, joka taholle nyökäytetään hieman päätäkin ja tämän jälkeen taluttaa konsuli ja walt. puheenj. armahan awiokumppalinsa sohvaan, jossa tohtoritar ja pormestarin rouwa jo owat sijansa omistaneet. Tähän jättää konsuli Sw. puolisonsa, — Betty neiti on hiipinyt salin wajemmalle puolelle, jossa muitakin neittoa äänettöminä istua nöföttää — ja jatkaa sitten matkustustansa herro-

jen puolelle, josta sakea tupakan savu jo ilmoittaa missä päässä maailmaa ollaan.

Nyt ovat siis kaikki vieraat saapuneet. Piit rientävät edestakaisin tarjottimeen kantaen kahvia tuota naismailman ensi-ehtoa ja käyttävätpä he sitä herrojenkin puolella. Mutta melkeinpä entisellensä palaavat tarjottimet heidän luotansa: herrat odottavat jotakin muuta ja parempaa.

Getki kuluu. Savu sakenee, mutta puhe ei oikein tahdo käydä. Pelastavana enkelinä ilmestyy silloin owelle Leena neitsyt kantaen tuota odotettua ja tuttua tarjotinta, jolla tyhjäät lasit lufikoineen kilisewät ja jonka keskellä mahtawa, kirkasnesteinen konjakkipullo ystävällisesti hymyilee.

Herroissa huomataan elonmerkkejä. Bormestari rykäisee ja tuprahuttelee entistä sakeamman sauhun fikaristansa, tuomari, joka jo on kerjennyt sohvaan istahtaa, nousee ätkiä muka tupakkaa pannaakseen, waikka oikeastaan fiksi, että ei luultaisi hänen juuri „todin“ tähden siihen istuneen, totitarjotin kun näet aina kannettiin sohvan edessä olewalle pöydälle. Sähipitäjän arwoisa firffoherra, jonka ilojen pyöreä muoto ja pullea watsa jo yhtä ja toista hauskaa mahtaisi tietää, ojentautuu waan sohvan selkälautaa vastaan katseluwinaan fynttiläruunun kristallin nappuloita, waikka hän nurkkafilmällä kuitenkin tunnusteleekin tuon kirkasnesteisen pullon sisällystä; olifohan se tuota wäkiwiinan sefaista anniskelun tawaraa, waiko edempää tuotua „ehtaa“? Kaikfia tällaisia hawaintoja tehdesä seilasi tarjotin määrätylle sijallensa firffoherran eteen. „Herrat ovat hywät ja tekevät lasinsa“ kehoittaa konj. ja walt. puheenjohtaja piippupöydän ääressä piippua selwitellen ja sanoen: „Kiitofsia, kiitofsia, kyllähän tässä kerjetään“ lausumat herrat ikäänkuin ei heidän kurkkujansa jo kufuttaisi: eihän näet saanut näyttänytä ahneelta tällaisessa seurassa. Konsuli Sw. selmittelee piippuansa, pistää tupakkaa ja — sytyttää, yrittä

sanoa, mutta eipä hän saanutkaan sitä rauhassa tehdä, sillä hänen tuossa askaroidessaan on luffari hypähtänyt siihen, raapaisut tulen ja tarjoo nyt erinomaisella kohteliaisuudella tulta kons. ja walt. puheenjohtajalle. Syyn tuohon erinomaiseen palwelewaisuuteen löydämme siinä, että luffari sattui olemaan welkaa konsuli Swanströmille ja welkojiaan tulee aina hyvin kohdella.

Toti-kojeet seisovat koskemattomina. Kukaan ei vielä ensi kutsumuksella wiitsi seurata kehoitusta. Kufin katselee kyllä mielihyväällä ainetta, mutta „kerkiäähän tässä“. „No, mitäs herrat ajattelevat, tehkääpa lasinne“ kehoittaa konsuli, joka sukulaisena ollen isännnyttä hoitaa. „Tuomari Malin, kirkkoherra Willman, olkaapa hyvät“, kehoittelee hän yhä. „No mitäpä tuosta tyhjäästä toiwomisesta“ tuumaa tuohon arw. kirkon palwelija, pistää piipun syrjään, nojautuu käsihynkällä polweansa vastaan ja ryhtyy nyt toden teolla tuota mieluisia nestettä koettelemaan. Ensin pari kolme soferipalaista, (jos useampia panee niin se watsan pilaa, sanoo hän aina muille) ja sitten wettä puolilleen. Tätä hän sitten hänmenteli, kunnes wiimeinen sirpale sulii; sen jälkeen otti konjakkipullon ja wuodatti tuota elämän-nestettä lasin täyteen, jota tehdessään hän miettiwäisenä tirkisteli lasiin tarkoitan, kuinka tuo kemiallinen „processi“ tapahtui. Joku hämmennys vielä ja totilasi oli walmis.

Koettaahan piti. Hywääpä tuo oli ja rowasti otti toisenkin kulauksen. Toiset herrat seurasiwat pitkin silmin tuota kirkonmiehen puuhaa ja yksi toisensa perästä alkoi tehdä samoin.

Pianpa olikin kaitilla lasinsa. Muutamilla nuoremmilla oli punsippullonsa, josta he kyllä huolen pitivät.

Kohta alkoi kieletkin kantimistaan heltyä. Tuomari kertoi niin kaunopuhelijaasti wiime käräjistä, tohtori eräistä onnistuneista leikkauffista ja konsuli ja waltuusmiesten pu-

heenjohtaja uusista mietteistä „kansalaistensa ja yhteiskunnan hyödyksi“; että ne olivat etupäässä hänelle hyödyllisiä, sitä hän ei katsonut tarpeelliseksi mainita. Mutta jättäkäämme nyt vähäksi aikaa herrat lasiensa ääreen ja siirtäkäämme saliin.

Sielläkös jo solina käy! Kahvi ja viini on hetkessä voidellut naisten jo ilmankin liukkaat kielet. Pieniä yhtioitä on syntynyt ympäri salia ja kukaan näistä katsoo oikeudekseen pitää mitään äänekkäintä sorinaa. Sohvan rouvat, joihin talon arv. emäntäkin on yhtynyt, puhuvat keskenänsä aivan viattomista sukulais-suhteista, perin juurin läpi porkaten kunkin sukutaulun aina hämärään muinaisuuteen saakka. Toisella puolen puhellaan vähän hiljempaa, täällä vanhat piit uskonnoista väittelevät, vaikka tämä itse asiassa ei mitään väittelyä ole, sillä kun yksi sanoo: tämä aika on niin jumalaton, että kyllä Jumala rankaisee kohta, se nähdään, niin toinen huokaa hywin syvään näyttäen niin haisealta kun olisi pullollisen happaminta etikkaa nielaisfut, kolmas vetistelee, ja neljäs vielä liittää: nähtiinhän se Dulun palossa, rikkaat ne ovat jumalattomia ja niiltäpä se Luoja talot poltti!

„Elkääpäs neiti W. panko Luojan synksi, mikä nähtävästi oli varomattoman nuorukaisen“, lausui äkkiä ääni heidän takanansa.

„Kah, maisteri Wilponen!“ huudahdettiin yhdestä suusta. Maisteri Wilposella oli tapana hieman naisiakin puhutella ja naiset erittäinkin vanhat piit näkivät mielellään, että tuo pulsta poikamies heidän kanssansa oleskeli.

„Niin, hyvää iltaa, arvoijat naiset“ lausui maisteri kumartain kullekin taholle ja istui parin pitkänenäisen „neitosen“ siwulle. „Suokaa anteeksi, neiti W., mutta minä en voi yhtyä tuohon lauseeseen, että muka Dulun palo olisi Jumalan synksi pantawa!“

„Voi kun te aina olette niin jumalaton, hra Wilponen; tiedättehan te, että mitään ei tapahdu hänen tahtoansa päitse“ lausui neiti K., joka ehätti pakinoihin maisterin kanssa.

„Herranen aika, mitä lausutte, neitiseni! jos kaikki paha mikä aikojen kuluessa on maailmassa tapahtunut pannaan Suojan tahdosta tapahtuneeksi, niin minäläinen Suoja meillä sitten onkaan! Minä ainakaan en usko maailman Suojasta semmoista“.

„Se tulee siitä että niin harvoin käynte kirkossa, herraseni“ wirkki tuohon sangallisenäinen, elähtäneempi neiti H., joka tarkkuudella on seurannut väittelyä.

Kohdeltijaasti kumarasi hän neideille muuttautuen seuraavan ryhmän luoksi, sillä aikaa, kuin vanhat neidet ensin kummastellen katsoivat hänen jälkeensä ja sitten innolla alkoivat keskustella toisista aineista.

Ryhmä, jonka luo hra Wilponen muuttausi, oli sohjattomien rouvien yhtiö. Täällä keskusteltiin parasta aikaa eräästä erittäin hauskasta asiasta: Oli näet jouduttu tuohon loppumattomaan piikaepistolaan.

„Herrasväki ei voi uskoa, kuinka tuifi tustallista, meille kaupunkilaisille tuo uusi reservilaitos on“ aloitti rouva M., jonka mies oli ollut valtiopäivilläkin ja kiivaasti vastustanut asemellisuutta. „Otetaanpa esimerkiksi — — — kah! hra maisteri, hyvä iltaa! keskustely äkkiä puhe, kun hra Wilponen lähestyi rouwar ryhmää.

„Nöyrin palvelijanne“! Hienosti tuo uuden aikainen Wilponen kumartele rouville. „Onko ehkä luwallista istua armoisaan seuraanne“.

„Kaikkia kysyttelin, hra Wilponen, olkaa vaan hyvä, täällä on tuoli“. Pari rouvista sijoittelihie lähemmäksi toisiansa. — „Joll'en erehdy oli puhe reservikomppanioiden

me; miten on se ollut onneton joutuakseen arv. rouvien epäsuosiin, jos saan luwan kysyä?

„Niin minä yritin tässä juuri selittämään sitä, ennen kun tulitte. Ettekö tekin, hra Wilponen, ole sitä mieltä, että siitä on paljo haittaa kaupungillemme?

„Kuinka niin?“

„Suuri siweellisessä suhteessa, sanon minä, ovat kasarmimme mitä pahimpia, lausui rouwa M. kertoen miehensä sanoja.

„Niin, siinä on kyllin perää, rouwaseni, enkä minä nykyistä sotalaitosta ihailekaan. Mutta koska asianhaarat vaativat, että kullakin waltiolla on sotawäkensä, niin täytynee meidän kärsiä se. Kaikesa tapauksessa on reservilaitos minusta paljo parempi kuin seisowa sotawäki, joka on maan joutilainta laiskurijoukkoa — — — ah, suofaa anteeksi luutnantitar S., minä en moiti heitä, waan sitä waltiojärjestelmää, jonka wuoksi maan tulee elättää tällaisia tyhjääntoimittajia“.

„Kuinka sattuwasti lausuttu“, riemuitsi rouwa M. nähdessään saawansa puolustusta, josta hän yhä yltyi. „Niin juuri se on. Kyllä me rouwat, joilla on piikojen kanssa tekemistä tiedämme asewelwollisuuden haitat. Minun Majunin, esimerkkiksi, se sama, joka ennen palveli teillä rouwa B., oli mitä siwoin tyttönen siksi, kunnes reservilaitos tuli. Hän teki työtä aamusta iltaan, eikä ikinä pyrkinyt mihinkään huwitukseen. Mutta entäs nyt? Joka pyhä, sanon minä, joka pyhä pitää päästä kävelemään ja samalla tietysti reserviläisten kemuihin“.

„Entäs arkipäivinä?“ kysyi hra Wilponen.

„No, arkina hän nyt tosin on aina työssä, eikä siitä muuten tulisiakaan mitään. Niinoa mikä hänessä wiiikon ajalla on moittittawaa, on että hän nyt, pyhäkoulun käytyään, on kimpaanut kirjeitä kirjoitteluun“.

„No, mutta hyvä rouva M., kun siinä lienee jotakin moitteellista, niin olen minä suurimman moitteen alainen kaikista“, nauroi hra Wilponen.

„Jaa, se onkin eri asia, mutta ette usko, hra Wilponen, kuinka kiusallista se on, kuin piiat alkavat kirjewaihtoa pitää, varsinkin sotamiesten kanssa. Missä waan aikaa saadaan, heti kynä kädessä!“

„Sehän woisiwat kirjoittaa iltamilla“, uskalsi hra Wilponen väittää.

„Jako nukkuisiwat sitte kello kymmeneen! Kyllä näkee ett'ette ole naimisissa, herraseni“, ilweili rouva M. ja muuten nauroiwat tuolle suffel uudelle.

„Mahdollisesti en ymmärrä näitä asioita, mutta olisiko teistä rouva M. parempi ett'eiwät piikamme osaisi kirjoittaa?“

„Ei nyt juuri sekään. Osatkoot he waan, mutta olfoot — — —“

„— — taitoansa käyttämättä“, arwelitte kai sanoa. No, mutta woihan tuosta kirjewaihdosta olla esim. sekin hyöty, että häät tulla põlähtäwät“.

„Sitäpä juuri en tahdokaan; kuka ihminen se piikansa tahtoisi pois naittaa?“ kummasteli rouva M.

„Niinhän te nyt woitte sanoa, kun itse olette naimisissa“, nauroi hra Wilponen poistuen takaisin herrain puolelle, josta äänekäs puhe, lastien kilinä, tupakin tufahduttawa sauhu seoitettuna konjakin katkun kanssa tulwasi häntä vastaan.

Rouvat katseliwat suurin silmin hänen peräänsä. „Hän on hieman eriskummallinen mies“, lausui rouva S. „Kummakos se, hänhän lukeekin kaikellaista yökaudet lausui tuo hurstkas leskirouwa W—g, joka itse päivittäin nieli monta naulaa ryöwäriromaaneja ja lempijuttuja.“

Tällaista ja muuta samallaista oliwat naiswäen kes-

kustelut. Neitoset keskustelivat pufimistaan, ystävättäriensä kihlauksista ja viimeisistä tanssijaisista ruununwoudin luona.

Teetä tarjoeltiin. Ensin tietysti naisille, sohwaista alkaen sitten käntettiin tarjottimia näön wuoksi herrojenkin puolella, waikka ne kyllä palasivat melkein koskemattomina kuin kahwitarrjottimetkin olivat palauneet. Mitäpä ne herrat teestä kun niillä konjakkia lie yltäkyllyn!

Äkkiä hiljeni salina salissa. Konsulin ja waltuusmiesten puheenjohtaja Swanströmin sädehtiwät kaswot ilmentyiwät salin kynnnykselle; kädessä oli hänellä puoleksi täytetty lasi.

„Suofaa anteeksi, arw. herraswäki, että rohkenen hetkeksi keskeyttää keskustelujanne“, aloitti konsuli ja waltuusm. puheenj. kumartaen sohwaan päin. Naiset nousiivat ylös; sillä wälin kertyiwät herrat kynnnykselle ja owelle; muutamilla oli lasit kädessä, toiset kiiruhtiwat niitä noutamaan huomattuaan asian laidan.

„Sienee suotu minulle, emäntämme lähimmäiselle omaiselle, oikeus muutamin sanoin tulkita niitä tunteita, jotka nyt meidän powisjamme liikkuwat“. Kons. ja waltuusm. puheenj. katsahi ympärilleen, ikäänkuin tutkimaan toffo tobellakin tällaiset tunteet olisiwat nähtäwisä. Naiset näyttiwät hywin tarkkaawilta, ja tarttuivat laseihinsa. „Tosin olen minä puolueellinen esittämään muutamin sanoin rakkahan emäntämme awuja, mutta se suotaneen anteeksi minulle. Niin, arwoisat naiset ja herrat! me olemme nyt koontuneet wiettämään erään harmaapäisen, ja minä rohkenen lisätä, kaikille rakkahan wanhuksen 70:ttä syntymäpäivää. Muistanpa ajan, jolloin hänkin parhaassa iässään asteli tämän talon tiluksia, jolloin hän itse liikkui joka paikassa auttaen köyhiä ja lohdutellen kärjwäisiä. Löytyikö orpolasta, jota hän ei olisi luoksensa kutsunut, ruokkinut ja

ollut kuin äiti, löytyikö köyhää perhettä, jota hän ei sanoin ja teoin olisi avustanut? Nuoret wesamme, kansakoulu ja kansakirjasto, nekin ovat saaneet osansa hänen loppumattomasta rakkaudestaan lähimmäisiä kohtaan. En huoli mainitakaan persoonallisesta ja erityisestä rakkaudesta sukulaisia ja tuttuja kohtaan, sillä niin korkealle kun sukulaisrakkauden panenkin, on mielestäni rakkaus yhteiskuntaan ja kansalaisiin pantawa paljonkin korkeammalle. Onko tämä oikein wai wäärin, sen heitän muitten armosteltawaksi. Ja juuri yhteiskunnan ja kansalaisten parasta on tämä wanhus kaikella nuoruutensa innolla ja aikaisen woimalla harrastanut; tässä jalossa työssä ovat nuot armaat suortuwt jo alkaneet harmaantua. Mutta joka moisen työn jättää jälkeensä, hän ei ole turhaan elänyt maailmassa: tuhannet siunaawat häntä wanhuutensa päiwinä. Vielä ei sentään wanhus wapise, vielä seisoo hän edessämme jalona esimerkkinä kaikille sekä nuorille että wanhoille. Hywät herrat ja naiset! hieno ja sydämmellinen eläköön-huuto ei särkene kenenkään korwia! Rauan vielä eläköön leskirouwa Strömfors terweenä ja raittina, eläköön!

Hieno eläköön-huuto kajahti tuossa tilawassa salissa. Sen tauottua astui kons. ja walt. puheenj. rakkaan sukulaisensa luo, joka kynneleet filmissä tarttui lasiinsa kilistääseen sitä puhujan kanssa. „Minä kiitän sinua sydämmestäni, rakas Kaarlo“ olivat ainoat sanat, mitkä leskirouwa Strömfors liikutukseltaan sai sanotuksi. — Nytkös tungos tuli! Raikki, niin hywin herrat kuin naiset riensiwät tawan mukaan kilistämään lasjansa emännän kanssa.

Leskirouwa Strömforsilta alkoiwat jo hymyilyt loppua, niin monelle kilistäjälle niitä oli pitänyt jakaa; mutta kaikiksi onneksi olivat kilistäjätkin jo lopussa. — Herrat poistuivat omalle puolelleen. Naisetkin istahtuwat ryhmiinsä, kuten äskenkin ja ottiwat käsitönsä esille, niinkuin heillä

ennenkin oli ollut. Ja olipas tuossa puheessa taas keskustelun ainettafin!

„Kiitos veliseni“, lausui kirkkoherra taputtaen konsulia olalle, hän katsoi näet welvollisuudekseen kiittää tuota rakkauden julistajaa. „Ajattelinpa minä tehdä juuri saman kirkon puolesta, kuin weli teki, sillä onhan hän kirkkoommekin lahjoittanut toisen kynttiläruunun“.

„Gempperi mikä puhuja sinä olet, weli“, tuumasi tuomarikin ja lisäsi vielä: tuommoisen pitää meidän waltiopäivämiehenkin olla!“ „Niinkuin Swanström, nimittäin, siinä puhut ihan oikein: hänestä saamme waltiopäivämiehen“, ehätti pormestari sanomaan, waikka joskus hiljaisuudessa oli itse toivonut sinne tulewansa. Kohta olikin kaikilla warmana se seikka, että konsuli ja walt. puheenj. Sw. se walitaanakin tulewille waltiopäiwille. Sen asian päälle fitten tilistettiin miehissä lausejakin.

Klo näytti jo 1/21, kun tuomari nousi ylös, kilisti viimeisen kerran lasiansa konsulin kanssa, ryhyppäsi sen pohjaan ja etsi silinterihattunsa kaapin päältä. Tämä oli merkki yleiseen lähtöön. Pianpa oliwatkin kaikki herrat lafeilla warustettuja ja näin aseellisina rynnättiin naismaailmaan. Täällä oliwat sohwan rouwat juuri samaan aikaan nousseet hyllywältä asemaltaan ja salissa oli jo täysi sekajorto. Kufin kiirehti emäntää, leskirouwa Strömforsia kättelemään ja kiittelemään. Kun herrat vielä seoituiwat joukkoon, niin alkoipa jo hämminki olla ylimmillään.

Jonkun puolen tunnin päästä oliwat jäähyväispuuhat ohitse ja sali tyhjänä. Wiimeinen lähtijä oli konsuli ja waltuusmiesten puheenjohtaja Swanström.

„Woi sentään Kaarlofeni, kuinka kauniin puheen sinä pidit“, lausui konsulitar pihalle päästyään ja tunti käsiwartenensa mieheensä kynkkään.

„Niin, enkös pitänytfin. Ja tiedätkös, minkä minusfa nyt näet?“

„No minkä?“ kysyi rakas toinen puoli kummastellen.

„Joo, ehdoikkaan tuleville waltiopäiwille“, riemuitfi konsuli Swanström ja todellakin näytti kuin hän ei olisi katunut tämän illan menoa. „Mutta miten finä — — — —, minä en ymmärrä — — —“ kyseli konsulitar; waan samalla he poistuiwat nurkan taakse. Toiwottawasti tuli hän ymmärrykseen pianfin!

Sillä aikaa kun piikat käwiwät ympäri salissa ja kamarissa korjaellen tähteitä toisen tuoron suuhunsa, toisen tuoron kaataen pulloon wastaisen waraksi, poistui leskirouwa Strömfors omaan kamariinsa.

Wähynyt hän oli, sillä kymmeneen tuoteen oli hän tuskin kertaakaan näin kauan walwonut. Mutta tää päivä olihin hänestä ihanin päivä ikänsä toisella puoliskolla. Hänen hellä, tunteellinen sydämensä ei tarwinnut paljo jouduakseen liikutukseen, ja nytpä sitä oli kerraksi tullutfin! Uni ei tullut filmiin, sillä salin kuumuus ja wiini oliwat wanhuksen weren päähän ajaneet.

Hän aukasi akkunan. Wilpas yön henki puhalsi sisään ja heilutti wienosti wanhuksen harmaita suortuwia. Tämä wiileys ei kumminkaan ollut terweellinen tuollaisessa hiki-tilassa olewalle 70 tuotiaalle. Waan sitä ei leskirouwa Strömfors huomannut: hän istui nojaten päänsä kättä wasten ja ihanat nuoruuden kuwat ja muistelmat liukuivat hänen muistonsa tywenellä pinnalla. Suruja hänellä tosin oli ollut, mutta aika oli nefin unohduksiin saattanut. Kauan hän istui tuossa mietteissään ja heräsi wasta filloin, kuin kylmä wäristys käwi läpi hänen ruumiinsa ja ohimosuonet kuuluwasti tyfyttywät.

Säikähtäen sulki hän affunan ja oli ennen pitkää wuoteellansa — — —

Murinko paistoi taaskin kuumasti leskirouwa Strömforfin kamarin affunaa vastaan. Lintuiset wiserteliwät taaskin iloisia liwerryksiänsä Strömforfin pihalla olewisja tuuheisja tuomisja ja pihlajisja.

Mutta nyt ei talon ijäkäs emäntä ollutkaan noita ihaillemassa. Uutimet warjostiwat hänen ennen niin iloista kamariansa, eikä auringon säteet woineet kuin näiden raoista sisään pilkistellä. Kamari lemusi kaikenlaisten lääkkeiden seoituksesta ja jo saliin tuntui tuo omituinen sairashuoneen haju.

Wuoteellansa lepäsi nyt tuo wielä muudan wiikko sitten niin raitis wanhus. Postet olivat kyllä punoittawat, mutta niillä ei näkynyt terweyden punaa, waan kuumetaudin hohkawat ruusut. Silmien wirkeys oli kadonnut ja rinnan tywenet lyönnit waihtuneet kiireiksi tykytyksiksi. Seitsemäskymmenes syntymäpäiwä oli ollut hauska, mutta jälkensä se oli uurtanut wanhuksen elämänrataan. Heti seuraawana päiwänä oli hän tullut wuoteen omaksi ja houraillut, jonka wuoksi lääkärin apua haettiin. Ukkosen nuolena lewisi tieto leskirouwa Strömforfin äffinäisestä sairastumisesta ja kun lääkäri selitti, että syntymäpäiwän walwominen ja wilustuminen oli syynä tähän waaralliseen kuumeeseen, olivat kaikkein mielet kuohuksisja: oliwathan he tarwallansa syynä tautiin!

Waarallinen todella olifin kuume. Houraustilaa festi kauan, ja lyhyet olivat ne ajat, jolloin Unetar sen katkaisi. Lääkäri käwi kahdesti päiwässä katsomassa, mutta wähänpä hän näytti woivan; ajattelomaisena hän waan pudisti päätänsä.

Konsulin herrasväki, erittäinkin konsulitar ja Bettyneiti olivat wäsymättömiä hoitajattaria. Konsuli Swanström itse käwi jonkun kerran päivässä tiedustelemassa, miten sairaan laita oli. Eihän häneltä woinut waatiakaan, että hän istuisi päiväkaudet sukulaisensa sängyn laidalla, hänelläkin oli niin paljo „yhteiskunnan ja kansalaisten“ kanssa puuhaamista ja heidän hyväksensä työskentelemistä. Tosin piti hän, kuten itse puheessaan lausui, sukulaisrakkauden korkeana, senpä wuoksi hän uhrafi puolen tuntia konttoori-ajastansa sairaskäyntiin, mutta koska hän pani rakkauden „yhteiskuntaa ja kansalaisia“ kohtaan paljoo korkeammalle, niin hän muun ajan istuikin lewollisesti työssään. Jotkut pahanilliset äänet kuiskiwat, ett’ei se olisi kowinkaan pahoittanut konsulin, walt. puheenjohtajan ja waltiopäiwämies-ehdokkaan mieltä, — jos hän jo paikalla olisi saanut käsiinsä leskirouwa Strömforsin tawarat, joihin hänellä lähimpänä sukulaisena ollen, oli lähin oikeus, mutta tuohan oli suoraa parjausta waan, senhän kufin oikea ihminen käsitti. — —

Tällä fertaa leskirouwa Strömforsin luona ei walwunut kuin yksi henkilö. Tämä oli tuo pieni Piisu, orpolapsi, jonka jo olimme unohtaa. Hän istui hiljaksensa järjestellen kuffasia wihkoiseksi sairaan sängyn edessä olewalle tuolille. Lapsi rakasti todellakin kaikesta sydämmestänsä hyväntekijäänsä. Niin paljon, kuin suinkin annettiin, walwoi hän sairaan luona muitten kanssa, ja oikeinpa liikuttawaiselta näytti se walppaus, jolla orponen sairaan pienimpiäkin toiveita kofi täyttää.

Nyt oli kuume hiukan tauonnut. Sairas oli waipunut keweään uneen ja senpätähden oli konsulitar tyttärineen tohtinut poistuaikin hetkeksi lewähtämään ja kokoamaan uusia woimia, joita he kyllä monen unettoman yön perästä tarwitfiwat. Lääkärikin oli wasta käynyt, waan huomattuaan

sairaan nukkuvan oli hän wetänyt pois aikoen jälkeempu len päivän tulla uudestaan.

Liisu oli jo saanut kuffaswihkonsa valmiiksi, asettanut nuo lemuawat lemmikkien ympäröimät walkolehdokit sairaan lähelle ja istui nyt firjanen kädesjäl lufien kertoelmia. Joku tunti kului; kului jo kaksikin, yhä kuului sairaan wieno hengitys.

Ätkiä aukasi hän filmänsä. „Kuka täällä on?“ kysyi hän heikolla äänellä. „Liisu se on“, wirkki orponen säpsähtäen tuosta äkillisestä kysymyksestä; wiikoon ei leskir. Strömfors ollut puhunut mitään tajullaan ollessa.

„Liisu?“ kertoi sairas ja näytti waiwaawan muistoansa, niin nyt muistan sinut pikku orporaukka; hywä lapsi sinä olet, Jumala sinua siunatkoon!“ Sairas sulki filmänsä.

Kului taas hetkinen. „Wettä, wetttä“, waiferoitfi hän. Tuokiossa oli Liisulla sitä tarjolla; sairas nieli muutamia pisaroita ja waipui taas seljälleen, tajutonna, kuten näytti. Samassa tuli lääkäri. „Kuinkas rouwa on nukkunut?“ kysyi hän hiljaa pieneltä hoitajattarelta.

„Kaksi kertaa hän on herännyt; kerran annoin wetttä“, toimitti Liisu.

Lääkäri meni wuoteen wiereen, otti sairaan käden ja koetti waltasuonen tykytystä? Ei mahtanut se olla hywä, koska hän niin miettiwäisenä siinä seifoi. Hänen lastiesissa tuota laihaa kättä wuoteelle, aukaisi sairas taas filmänsä. Woi kuinka suuren muutoksen wiikko woi tehdä: poisfa oli elo ja wirkensä, wäliäpitämätön, heikko tuijotus jälellä! „Kuinka on laitanne, rouwa Strömfors“, kysyi lääkäri.

„Ei ole kipua muuta, kuin polttaa waan“, puhui sairas; „nyt woin kumminkin ajatella jotakin. Tohtori hywä, kutsuttakaapa hra Wilponen ja kauppi. D. luokfeni!“

Lääkärillä oli jo kysymys walmiina, mitä warten se tapahtuifsi, mutta hän huomasi, ettei sairasta saanut wäsy-

tää, ja poistui vierashuoneeseen. Kellon kilinä kutsui erään palkollisen sinne. „Käykää kutsumassa hra Wilponen ja kaup. Ö. tänne“. Lääkäri palasi takaisin, katseli vuoroon määräämiänsä lääkkeitä, vuoroon sairasta ja näkyi miettivän, mitä hän nyt antaisi.

Ovi narahti. Konsulitar Swanström hiipi sisään. „Miten sairas voi?“ kysyi hän. „Paremmiin“ oli lääkärin lyhyt vastaus. „Paremmiin ja pahemmin“, puuttui sairassuuhun. „Sinäkö se olet rakas Lyydia, tule lähemmäksi ja anna minun vielä kerran kätellä sinua!“

„Wielä montakin kertaa, tätiseni, kyllähän te tuosta paranette, senhän tohtorikin sanoo, eikös niin, tohtori Gillsberg?“

„Tietysti, tietysti“, sanoi lääkäri hajamielisenä.

„Kuulkaahan nyt, Täti hyvä, pian te paranette. Kas tässä kuffasia, jotka niin ihmeen hyväälle tuoksuvat“, puheli konsulitar wieden kuffaset sairaan nenän eteen.

„Sinäkö ne poimit?“

„En minä. Pikku Viisu kai nämät on poiminut. Viisu on täällä niin ahkerasti walvonut, että oikein surkeaksi on mennyt lapsiparka“, puheli konsulitar silitellen Viisun fiheraista päätä. „Niin tulehan tänne Viisu“, pyysi sairassuuhun.

Viisu tuli. Sairas koetti hieman nousta, mutta se oli mahdotonta. Viisu kumartui alas ja sairassuuhun suuteli lapsen puhdasta otsaa. „Onni sinua seuratkoon“, sopersi hän.

Hra Wilponen ja kaup. Ö. ilmestyivät owelle.

„Hyvää päivää, hyvä herrasväki! Olemme kauppijas Ö:n kanssa kutsutut tänne rouwa Strömforsin luo“, lausui hra Wilponen.

„Niin, tahtoisin puhua teidän kanssanne kahden kesken“, wirkki leskirouwa Strömfors huomattawalla ponnistuksella.

Katki poistuiwat, sairassuuhun jäi kolmen kesken kauppijas Ö:n ja hra Wilposen kanssa. Pian huomattiin, mitä oli

tekeillä; hra Wilponen pyysi kynää ja mustetta. Siellä valmistettiin siis testamenttia.

„Mutta onko rouva Strömforsin laita todellakin niin huono, hra tohtori“, kysyi konsulitar Swanström tuon huomattuaan.

Tohtori ei wirkkanut mitään; Olihan waan katselewiinaan tarkasti erästä maisemataulua seinällä.

„Mitä ette vastaa? Sanokaa waan suoraan minulle totuus“, rufoili konsulitar.

„No, kun niin tahtonette tietää, niin sanon, ett'en oikein ymmärrä tuon taudin laatua. Mahdollista on, että hän paranee — — — ja mahdollisempaa, että ei“, lisäsi hän tuskin kuuluvasti.

Konsulitar kuuli kumminkin tuon kamalan lisäyksen. Hän purskahti itkemään, sillä waitka hän olihin pintapuolinen ihminen ja ulkonaisten tapojen orja, oli hänellä kumminkin hyvä sydän, jonka tunteet kyllä toden tullessa näyt-täntyivät.

„No, mitenkä asiat owat?“ kysäisi samassa hattuneen ja keppineen sisään astuva konsuli ja waltuusmiesten puheenj. Swanström.

„Hm, onpa niin ja näin“ mutisi lääkäri, sillä wälin, kun konsulitar kysyneitänsä pyyhkien wirkki:

„Woi, Lennart, asiat owat huonommalla kannalla kuin milloinkaan ennen“.

„Kuinka niin? Mhäkö sairast on houriossa?“

„Ei ole enää“, tuumasi tuo harwapuheiseksi käynyt lääkäri Gillberg.

„No mikä on hätänä? Kuka on tuolla sisällä ja mikä on owi lukittu“, kysäsi konsuli Swanström koettaen turhaan awata owea sairashuoneesen.

„Älä mene sinne, Lennart! Siellä ei ole muita kuin

hra Wilponen ja luullakseni siellä valmistetaan testamenttia", nyyhki konsulitar avioikumppanilleen.

„Testamenttia?“ huudahti kons. ja walt. puheenjohtaja säpsähtäen ja hänen silmänsä näyttivät paljoa wirkeämmiltä kuin äsken. Hän yritti jo sanomaan jotakin vähemmän rakasta, mutta hillitsi itsensä ja sanoi: „wai testamenttia; kummapa waan että sairas niin äkkiä tuli tajulleen? Mutta kello näkyyfin jo olewan 4; meillä on waltuusmiesten kokous tänään ja waikka pahaa tekee lähteä täältä nyt juuri, niin on welvollisuus täytettävä yhteiskuntaa kohtaan. Hyvästi nyt siki aika Lyydia; hyvästi weli Gillberg, koe nyt hoitaa Tatiä taitosi mukaan“; ja konsuli ja waltuusm. puheenjohtaja otti keppinsä ja kiiruhti yhteiskunnan hyväksi työskentelemään.

Ovi sairashuoneesen aukesi: kauppias Ö. ja hra Wilponen tulivat ulos.

„Me olemme tehneet tehtävämme. Testamentti on laillisesti koonpantu ja löytyy pienessä lippaassa, jota kuitenkin ei saa awata ennenkuin sen tekijä „makaa haudassa“, kuuluivat sanat. Kas tässä awain, hra tohtori! Jääkää hyvästi konsulitar Swanström ja hra tohtori!“

Hra Wilponen ja kauppias Ö. menivät. Tohtori ja konsulitar hiipivät sairaan kamariin. Sairas nukkui lewollisesti ja olisipa melkein hymy huomattawa suun sopissa. „Mitäpä minulla enää täällä tekemistä tällä kertaa! Kun sairas herää, niin olkaa hyvä ja antakaa lusiikallinen tästä pullosta“, lausui lääkäri osoittaen erästä pientä pulloa pöydällä.

Hän hyvästeli ja lähti. Konsulitar Swanström luuli olewansa kahden kesken sairaan kanssa, mutta hiljaiset askeleet kuuluivat hänen takaansa. „Saanko minäkin walwoa“ pyysi Liisu. „Woi lapsiparka, nuku sinä nyt wähän, ett'et

aiwan menehdy. Kun tahtonet, niin laskeudu siihen lattialle pitkällesi; kyllä minä walwon“.

Piisu nukkui pian wiattoman unta. Konsulitar Swanström, tyttärineen — Betty-neiti saapui myös kohta — walvoi sairaan vuoteen wieresjä.

Konsuli, waltuusmiesten puheenjohtaja Swanström istui konttoorisansa korkean pöytänsä edessä. Tuolikin oli niin korkea, että jalat ilmasa roikkuiwat. Papereja oli hänellä edessänsä: tuossa oliwat Anniskelun vuosilaskut, tuossa taas lastuja kaupungin menoista ja tuloista, ja käsisään piti hän äänivaltaisten ääniluetteloa merkiten koukerolla ne nimet, joiden äänet luuli saawansa waltiopäiwämieswaalissa.

Tämän tehtyään kirjoitti hän koukerolla merkittyjen miesten ääniluwut peräkkäin ja laski ne yhteen, jonka summan sitten weti pois koko ääniluwusta. Eipä mahtanut päätelmä olla oikein mieltä myöten, koskapahan waltiopäiwämiesehdokkaas niin pahan tuulen näköisenä syttömiä korwantaustojansa muokkasi.

„Kiwwatut kansanwaltaiset ja suomimieliset, jotka tuon äänirajoituksen laittoiwat! Nyt olisiin warmaanfin muudan jäsen tulewien waltiopäiwien porwarisäädyssä, joll'ei tuota kirottua rajoitusta olisi. Muudan puolisataa ääntä waan puuttuu, tekisipä, helkkari soi, mieleni käyttää tuota Tampereen patentti-keinoa, mutta eihän sitte sanomalehtipahuuksilta saisi filmiään auki. Kaikki ne owatkin nyhnykänä ihmisten ristinä!“ Näin puheli tuo „yhteiskuntaa ja kansalaisia“ niin korkeasti rakastawa hra konsuli ja waltuusm. puheenjohtaja Swanström, kawuten alas korkealta waltais-
tuimeltansa alkaakseen mittailta tuota jo monta kertaa ennen mitattua kamarin lattiaa. Hän mietiskeli, kuinka paljon anniskelu wuosittain tuottaa, ja kirosi sydämmestänsä ja mie-

lestänsä kaikki raittiuden harrastajat alempaan h—iin, sillä — „mitä petoa niillä on muiden ihmisten syönnin ja juonnin kanssa tekemistä, tuiskafi hän“. Näin kierrelyyään tulivat konsulin ajatukset taas siihen, mistä ne jo ammoin aikoja olivat lähteneet ja missä ne jo päiväkausia olivat kierreleet, nimittäin tuossa leskirouwa Strömforsin testamentissa. Hän mielti melkein päänsä puhki, minkälainen se mahtoi olla, kuinka paljo siitä muihin tarkeituksiin menisi ja kuinka paljo hänen osakseen lankeisi. Hän oli juuri päässyt itsensä kanssa selville siitä summasta, mikä mahdollisesti köyhille menisi, kun owi lensi sepposen seljälleen ja konsulitar Swanström itkeä nyyhkyttäen hyökkäsi sisään.

„No, no Lydia, mikä sinulla nyt on? Onko pikku Arno tai Lennart loufannut nenänsä taas wai mikä nyt on tapahtunut?“ kyseli konsuli hieman säikähtyneenä tuosta äkillisestä tunkeutumisesta.

„Woi woi Lennart, etkö sinä jo arwaa, mitä tapahtunut on: täti Strömfors on kuollut!“ ja konsulitar nyyhkytti yhä kowemmin arweller miehensäkin ehkä yhtywän tuohon.

Mutta konsuli ja waltuusmiesten puheenjohtaja ei ollut turhan tähden waltiopäivämiesehdokas, sillä ainakin oli hänellä se hyvä ominaisuus, jonka muutamat nuoren Suomen kannattajat sanowat Meurman'ilta puuttuwan: hän ei näet koskaan joutunut h e l l e m p i e n tunteittensa waltaan, taito joka kuuluu olewanfin ihan wälttämätöntä waltiomielle, jotta sitä paremmin olisi kawaistuna tuon „alhaisen“ rahwaan muka liioitettuja kärsimysien ruitutuksia vastaan.

„Wai on hän kuollut, Täti parka“, lausui hän tyyntyneenä ja oli pyyhkäijewinään olematonta wierasta filmistänsä. „Wanhapa hän jo olihin, ja kauniin muiston hän jättää ei ainoastaan sukulaistensa waan kaikkien niidenkin kansalaisten powiin, jotka hänet waan tunsiwat! Yhteiskunta on hänessä menettänyt työteliään ja auttawan jäsenen“.

Konsulitar tästä yhä heltyi ja nyhytytti entistä äänek-
käämmin. Bierashuoneesta seoitui vielä Betty-neidinkin
hiljainen nyhyminen tuohon. Tämäpä alkoi jo tulla työ-
lääksi konsulille ja waltuusmiesten puheenjohtajalle: moko-
maa „musiikkia“ ei waltiomies woi kuunnella.

„Mitäpä tässä nyt itkukaan auttavat. Koettakaa nyt
pidättää itseänne ja lohduttakaa mieliänne sillä wakuutuksella,
että rakas Tätimme taimaassa löytää paremman lepopaikan“
wirkki hän, sillä hän tiesi kyllä, mihin torween naisihmisille
on törähdytettävä.

Tuo ajatus näyttifin tyynnyttävän itkijöitä: nyhykimiset
harwenivat, konsulitar pyhyki kaswojaan nenälinalla, waan
töki turhaan pidätellä itkun maininkia, joka tuon tuostakin
ilmaantui nikutuksen tapaisissa korahduksissa.

„Kas niin! nyt olette taas järjellänne. Ei auta muuta
kuin ruweta kaikenlaisiin hautajaispuuhiin. Käsketä sinä,
Lyydia, awuksesi neiti H., joka ennenkin on tällaisissa puu-
hissa ollut. Pankaa sisä-Gewa kaupungille wiemään suru-
sanomaa kaikille tuttaville. Minä kirjoitan kirjapainoon että
saamme ilmoituskirjeitä etäämmille lähetellä“, puheli tuo
käytännöllinen waltiopäiwämies ehdokas kawuten korkealle
tuolilleen ja kynäänsä tarttuen.

„Miten panemme ilmoituksen, Lyydia? Sopisikohan
tähän tapaan: Täten saamme surulla ilmoittaa — — —,
ei suru pannaan jälemin! Täten saamme ilmoittaa, että
Luoja wiisaudessaan ja armossaan — se kyllä käy laatuun
— on nähnyt hywäksi täältä pois kutsua meidän rakkaan
Tätimme, kauppaneuroksen lesken, Maria Margareetta
Srömfors'in, joka lyhyen — no niin 2 wiikkoahan se waan
oli —, mutta kowan — taudin sairastettuaan — — —
rauhallisesti — — — „Ei se juuri niin rauhallisesti
tapahnut“ oitafi konsulitar.

— — Mutta kenen ihmisen olet kuullut lewottomasti

ja tuskallisesti kuolleeksi ilmoitetun. Annahan minä jatkan — — — kovan taudin sairastettua rauhallisesti — — — waipui kuoleman uneen K:n kaupungissa — — monesko päivä se onkaan? kolmastoista! niin 13 päivä Heinäkuuta 188* klo 1 j. p. p. 70 vuoden ja kahden wiikon wanhana, katkeraksi — — — suruksi ja kaipaukseksi yhdelle sijaren lapselle ja muille kaukaisille sukulaisille sekä lukemattomille sureville — tuttaville! Eikös kelpaa? Tähän alle waan:

Kaarlo Lennart Swanström. Lyydia Swanström.

„Kyllä se hyvä on“ sanoi konsulitar, jolta jo itku oli ohitse mennyt ja nyt koki warpaillansa kirkistaa ilmoitusta.

„Päne piika wiemään tämä paikalla postiin“ puheli konsuli Swanström pistäen kirjeen kuoreen ja kirjoittaen osoitteen.

Konsulitar yritti menemään. „Mutta odotahan? pitää ne ilmoitukset panna sanomalehtiinkin. Runhan panemme N. Presneniin ja Dagbladiin, niin eikö tuo riittäne“.

„Mutta eihän Tätimme ollut juuri mikään Presnenin ihailija“, sanoi konsulitar, „pannaan Suomettareen myös“, hän tahtoi näet, että kaupungin suomimieliset rouvatkin näkisivät hänen nimensä painettuna.

„No pannaan sitten, koska niin tahdot“, wirkki waltio-päivämiesehdokas ajatellen, että ehkäpä joku laimeampi suomimielinen kumminkin häntä äänestäisi.

Muutamien päivien perästä lukiwat wäliäpitämättömät ihmiset muiden kuolleiden joukossa kauppaneuroksen lesken Maria Margareetta Strömforsin nimen. Toiset eiwät tuosta olleet millänsäkään, toiset wanhemmat tuumailiwat, että oliskohan tuo sukua sen ja sen Strömforsin kanssa siellä ja siellä, johon toiset wastailiwat, että „saattoipa olla“.

K:n kaupunkilaiset sen kumminkin lukivat suuremmalla huomiolla. Tosin oli usea heistä saanut painetun ilmoituskirjeen, mutta haluttipa kumminkin nähdä ja lukea tuo sama ilmoitus sanomalehdissäkin. Jotkut lukivat kahdestakin lehdestä ja konsultar Swanström, jolla juuri oli hautajaispuuhat, haetti kädestä pitäen naapuriltaan Suomettaren, jotta näkisi minäläiseltä tuo hänen nimensä siinä näytti. Samallinen se waan oli kaikissa kolmesja lehdessä; ei ollut edes painomirhettäkään sattunut. Lyydia Swanström, seisoi lihavamilla ilmoituksen alla Kaarlo Lennart Swanströmin nimen vieressä.

Raupunkilaisilla oli tätä nykyä puuhaa aika lailla. Naiset istuivat päiväkaudet ommellen uusia mustia pukuja ja juoksevien sopivia mustia pitsejä joka puodista kyselyssä. Kauppiamiehet sanovatkin että kunnahan tuolaisia myötäänsä kuolisi, niin kyllä tässä kaupat käyvä. Miehet ostelivat wälkeitä kaulahuiveja ja hansikkaita. Konsulin rouwalla oli myös häärimestä ja hyörimistä niin paljo, kun piti lapsillekin laittaa uudet mustat takit ja hameet, itselleen „entrata“ pukuja hieman, sillä eihän sopinut, että hän sillä samalla nyt ilmestyi, jolla hän jo oli ollut kauppijas Siljanderin hautajaisissa! Todellakin oli puuhaa niin paljo ett'ei konsultar olisi muistanut itseään, joll'eivät kaupunkilaiset noilla lakkaamattomilla „surun walituskäynneillä“ olisi itkulähteitä kokeneet herutella.

Wihdoinkin oli hautajaispäivä käsisä. Painetut kutsuuskirjeet olivat lähetetyt jo muudan päivä sitten, hawuja oli ripoitettu leskirouwa Strömfors-wainajan portaiden edestä kadulle saakka ja kuusimajan keskellä lawalla makasi wainaja itse koristetussa kirstussaan. Kansit oli otettu pois, että utelijaat ihmislaumat saivat käydä katsomassa wainajan kellertäviä kasvoja sielunsa ylennyksellä. Tuo joutawa tapa

että asetetaan ruumis kaikkein utelijaiden filmänsyötiksi oli näet täälläkin vielä kukoistuksessaan.

Kello löi jo 11 ja ihmisiä tulwaili joukottain Strömforssin kartanoon, jossa konsuli ja konsulitar Swanström nyt isäntäväkenä hyöriwät. Kolme wiikkoa sitten olivat nämät samat huoneet ihmisiä täpösen täynnä. Silloinkin kannettiin kahwia ja wiiniä ympäri vieraille, silloinkin istuivat wieraat ryhmittäisin, haastelivat keskenänsä ja silloinkin tuprusi sakea sawu herrojen puolelta ja kuului lasien kilinää jopa joskus naurun tirskaufsiakin. Erotus waan oli se, että kolme wiikkoa oli tultu hautaansa lähemmäksi ja että silloinen emäntä, jolle pitkää ikää huudettiin nyt oli muuttanut sijansa kartanolle, josta matkaa hautaan oli pitkitettävä.

Salissa puheltiin ihmisen tietämättömyydestä ja mitättömyydestä. „Noin wähän se ihminen tietää ja taitaa Jumalan tahtoa vastaan“, huokasi hurskas neiti K., joka joka pyhä, niin jokaisena Joulujuhlan pyhänäkin käwi kirkossa; (tämä pyhyys ei kumminkaan estännyt häntä kotona piialensa torajamasta).

„Mitenkypä ne ihmisvoimatkaan ylenluonnollisia ihmettä tehnewät, kun ruumista liian paljo on ennätetty runnella“ lausui tohtoritar närkästyen tuosta muka miestänsä loukkaawasta puheesta. Konwehtien tarjoominen esti kumminkin pidemmän riitelemisen.

Herrojen puolella puheltiin mikä mistäkin. Toiset eiwät ollenkaan muistaneet päivän merkitystä, waan keskustelivat innoikkaasti kohta tapahutuwasta waltiopäiwämiesmaalista ja anomuksista, toiset taas puhelivat kaikessa tyynydessä wuoden tulosta, kauppan menosta, metsästyksestä y. m. wiattomista ja warsin jokapäiwäisen näköisinä leskirouwa Strömforssin testamentista, jonka tiedettiin löytyvän tuossa hyllyssä löytywässä lippaassa; awain oli tohtori Gillbergin hallussa.

„Saattepa nähdä hyvät herrat, että konsuli Swanström saa pnyhkäistä partaansa perinnön suhteen“ lausui muudan ennustaja.

„Sh hsh! puhukaa hiljempää!“ varoitteli kauppijas Tång“, minä kyllä luulen jonkun osan langenneen konsulillekin, sillä oliwathan sukulaiset mitä rakkaimmat hänelle elinajalla“.

„Niin kyllä wainajan puolelta ja ehkäpä konsulittarensin puolelta, mutta mitä konsuliin itseensä tulee, niin — —“, ja puhuja alensi äänensä tuskin kuuluvaksi, „on minun luuloni se, että rahat oliwat hänelle rakkaammat kuin muori itse!“

„Olkaa hitossa kauppijas W.; isäntäväestänsä ei saa noin pahaa ajatella“, puuttui eräs vanhempi mies puheeseen.

„Soisimpa kaikesta sydämmestäni että se walhetta olisi, mutta pahoin pelkään“, wirkki tuo taipumaton pessimisti.

„Herrat owat hyvät ja laittauwat walmiksi, ruumis-
saatto lähtee“, kuului samassa konsulin ja waltuusmiesten puheenjohtajan ääni owelta.

Rukin hypähti ylös, etsi lakkinsa ja keppinsä se, jolla semmoista oli. Pian oli kartano täynnä suruwaatteissa olevia herroja ja naisia. Jotkut vanhemmat, jotka eiwät jaksaneet käwellä hautausmaalle, joka oli jotenkin etäällä, nousiwat waunuihinsa ja kärryihinsä; toiset järjestäytyiwät rivikkain näiden taakse. Kirstu oli jo pantu kiinni ja nostettu rattaille. Ruumis-
saatto alkoi liikkua eteenpäin, ensin katuja pitkin ja sitten ulohtaamalla olevaa hautausmaata kohti.

Monenmoista on tuo joukko. Edellä käywät konsuli, jäykkänä maahan katsoen, konsulitar pnyhkien viimeiset kynneleensä hienoon, lemuamaan nenäliinaansa, Betty-neiti, joka nenäliinalla turhaan kokee estää weskutulwaa filmistänsä, sekä hänen ja konsulittaren välissä „pienet konsulit“, joita suru

ei ollenkaan näytä haittaavan uusissa pufimissaan. Sitten tulevat kaupungin valtuusmiehet perheineen jäykkänä ja totisina niellen tukehduuttavaa pölynä valtiollisten tuumainsa jälkiruo'aksi. Heidän jäljessään ajavat waunut ja kärny, joita seuraa muu saattojoukko. Lopusja astuvat talon palkolliset. Hekin ovat murhepuwussa ja todellakin surewat he rakasta emäntäänsä. Heidän wieresseen astuu pieni tyttö. Hän ei ollut murhepuwussa, mutta kumminkin on hän niitä harvoja, jotka todella itkewät wainajaa; ehkä se, joka wälttömminkin ja ilman itsekkäitä mietteitä, kaipaa wanhusta.

Tämä pikku tyttönen oli orpo Liisu. Nyt hän todellakin tunsi olewansa yksin tässä maailmassa, kuin rakas hoitajattarensakin jätti hänet. Pienet filmänsä olivat turwonneet kynneleistä, joita hän toisessa kädessä olewalla nenäliinallansa koki pyyhkiä pois, mutta uudet huuhtoivat taas kuiwattuja poskia ja sitä työtä lapsiraukka teki pölyisenä tarpoen muitten jälessä.

Wyöliinansa alla piiloitti hän pienoista kuffaiswihkoa. Hän tiesi, että wanhus kuffia elinajallansa rakasti ja kun muut kiiruhtiwat puutarhurin luo, juoksi Liisu lähimmälle nurmelle ja palasi pian siwä kimppunen kätönsässään. Mutta piiat olivat kieltäneet häntä kantamasta sitä näköisillä, „eihän kuffia wie muut, kuin herraswäki“, sanoiwat he. Sillapä Liisuparan täytyikin piiloittaa ne wyöliinansa alle. Hän oli warmaankin päättänyt laskea ne hautaan.

Tultiin hautausmaan portille. Kantajat asettausiwat riviinsä ja kohta siirtyi arkku kolmen hihnan nojassa wasta kaiwettua hautaa kohti. Joukko ympäröi haudan. Lähimmäisinä seisoiwat ensiksi tulleet, taampana jäljemmin tulleet ja tuo lukuisa joukko ihmisiä, jotka mikä mistäkin syystä olivat tulleet saattamaan yleisesti rakastettua leskirouwa Strömforsia hänen wiimeiseen lepokammioonsa.

Kuffari selaili jo wirsikirjaansa. Rauhean totinen hän

oli ja tolea hänen äänensä, kun hän juhlallisesti aloitti hautauswirren. Luffarin ääni oli viime aikoina alkanut kändä rappiolle.

Ihmiset odottelivat wirren loppua. Wieraat ajattelivat päivällistä, joka tawan mukaan odotti heitä peijastalossa. Konsuli ja waltuusmiesten puheenjohtaja taas olisi mielellään heittänyt luffarit ja papit tuota tuonemmaksi, jotta pikemmin olisi testamenttilippaalle pääsnyt, sillä sitä hän koko matkanfin oli miettinyt.

Wihdoinkin loppui wirsi ja ihmiset pistiwät mitä kii-reimmin hatun päähän, sillä pahtawa aurinko poltti päälakea. Lähipitäjään arwoisa rowasti astui mahtawana haudan äärelle. Hänellä oli valmistettu puhe. Pyyhkäistyään hien pölyiseltä otsaltaan alkoi hän sanoilla:

Woi kuinka kaunopuheliyaasti hän puhui ihmisen ja luojan suhteesta toisiinsa; hän wertasi ihmisen perämieheksi ja Jumalan tuuleksi ja näytti kuinka Jumala ohjaa meitä taiwaan saleihin, samalla lailla, kuin purjetuuli wiedä höl-löttelee weneen perimiehineen tyweneen satamaan, kunhan waan tuuleen luottaa. Tämä wertaus oli hänestä niin sattuwa ja kaunis, että hän kotona monta monituista kertaa oli kertonut sen ja kun hän nytkin sen lopetti, pyyhkäsi hän nenäliinallansa hien otsaltaan samalla katsoen wertauksensa waitutusta. Ja sitten hän puhui omasta tunnosta; kuinka ihana mahtaa olla, lausui hän, kun maailmasta woi erota fiten kuin tämä wanhus: satoja saattajia haudalla eikä yhtään wihamiestä. Pelkästä rakkaudesta oliwat he täällä, rakkaus wainajaan oli ajanut heidät näyttämään hänelle viimeistä rakkauden osoitusta! Sukulaisillekin oli hänellä muutamia lohduuttawia lauseita: tosin meni heiltä armas ystäwä pois ja warmaanfin sywän murheen jätti heidän powiinsa, mutta Luojan avulla luuli hän kumminkin surun lieventywän. Puheensa loppuun sowitti hän nuot järkähtä-

mättömät totuuden sanat: maasta olet sinä tullut j. n. e. ja lausui toivomuksensa, että tämän hautaus muistuttaisi meitä ajattelemaan loppuamme, joka jo huomenna voi kohdata meitä, jos Jumala niin sallii!

„Wihdoinkin!“ ajatteli konsuli huoahtaen kewennyksestä. Ne, joilla oli kulkaisiwihkoja tunkeusivat esiin ja heittiwät ne hautaan että arku komahdi. Pikku Riisu, joka oli fortunut etäämmälle koki tunkeutua hänkin haudalle heittääkseen wihkosensa, mutta pari rouvaa otti hänet kädestä äsähäen: mitä sinä siellä teet, tyttö, anna ihmisten seisoa rauhassa! Ja siihen se jäi. Kynneet kilsiwät hänen finisissä filmisään, mutta liikahtaa ei hän tohtinut. Ihmiset tunkeusivat katselemaan ja kirkottiwät päänsä nähdäkseen miltä nuo wihkoset arkun päällä ollessaan näyttiwät. Towin seisoiwat he siinä katsellen, mutta konsuli alkoi jo tuskistua ja ottaen awioikumppalinsa käden kynkkään asteli hän portille, jossa hevospari odotteli heitä. Ihmisjoukko alkoi jo poistua ja haudankaiwajat tarttuiwat lapioihinsa täyttääkseen hautaa. Silloin pistäysi Riisu haudan reunalle ja heitti kulkaisensa raskaan hoitajattarensa jäännöksille. Se lyhyt rukous, minkä hän mielessään lausui heittäessään kimpun haudan pohjalle, oli ehkä puhtain ja lämpimin kaisista, mitä tänään oli lausuttu.

Loitompaa katsahti hän fitten, kuinka ihmiset poistuiwat ja haudankaiwajat hyräellen täyttiwät hautaa. Hänestä tuntui kuin hän olisi ollut onnettomin ja yksinäisin olentomaan päällä.

Sillä aikaa, kuin orpo Riisu haikeana istui firkkomaalla itkien ojaansa, palasi saattowäki takaisin peijastaloon, jossa herkillinen ruokapöytä odotteli. Wieraita ei tarwinnut useita kertoja pyyhelläkään hywäksensä käyttämään mitä tarjolla

oli: tuo saattomatta oli ollut kuin vakituinen kävely ruokahalun saamiseksi. Nälkäisten vieraiden kuhistessa pöydän ympärillä hiipivät tohtori, konsuli ja kirkkoherra sivuhuoneeseen sulken oven peräksensä. Kaikki huomasiivat kumminkin heidän poistumisensa ja wartosivat utelijaisuudella heidän palaamistaansa, sillä kufin oli niin peräti utelijas näkemään, mitä leskirouwa Strömforfin testamentti sisälfi.

Kamariin tultuaan otti tohtori lippaan ja tavoitteli awainta. Konsulin filmät seurasivat kuumeentapaisella lewottomuudella hänen liikkeitänsä. Wihdoinkin aukesi lipas ja konsuli awasi siinä makaawan paperiarkin. Hän filmäsi sitä kerran, paperi oli pudota hänen käfistään; hän ei tahtonut uskoa filmiänsä. „Mitä jalous!“ huudahti tohtori, joka myös oli nähnyt paperin sisällyksen. Kirkkoherra tempasi paperin konsulin wapisevista käfistä ja luki:

„Waikka wakaasti olin päättänyt jättää laillisen omaisuuteni rakkaalle sisareni pojalle, konsuli K. L. Swanströmille, olen kumminkin luopunut tästä päätöfkestäni niiden jalojen sanain johdosta, jotka hän, konsuli Swanström, itse lausui: sukulaisrakkaus on pantawa korkealle, waan edelle kaikkea rakkaus yhteiskuntaan ja kansalaisiin. Olen siis päättänyt määrätä omaisuuteni seuraawasti jaettawaksi: $\frac{3}{4}$ pankissa olewista rahoistani käytettäköön orpolasten ja köyhien turwapaitan rakentamiseen tähän kaupunkiin; $\frac{1}{4}$ langetetaan turwattomalle orporaukalle, Piisu Leivolalle, jota rahasummaa pyydän konsuli Swanströmin hoitamaan ja sillä orpolasta kaswattamaan. Kartano siihen kuuluwina maati-loineen ja kaikfine kaluineen tulkoon sisareni pojalle, konsuli Swanströmille. Lopuksi lausun toiwomukseni, ett'ei testamenttia awattaisi, ennenkuin olen haudassa.

Jumala olfoon minulle armollinen ja päästäköön minut ijanikaifiseen elämään“.

Alle oli töherretty muutamia kirjaimia, joiden tuli olla

nimimerkkinä, ja hra Wilposen ja kauppias Ö:n wakuutus, että testamentti oli tehty täydellä järjellä.

„Toden todella asui hänessä kristityn rakkaus“, huokasi pastori paperin luettuaan.

Konfulin teki mieli firotta suomeksi, niin wihastui hän tuosta häwyttömyydestä. „Mutta miltä hänen rakkautensa yhteiskuntaa kohti silloin näyttäisi? Hän katsoi parhaaksi nielaista karwaat sanansa ja heittäytyä tuulen mukaan. Se astuivat takaisin saliin. Raikkien silmät tarkkasivat häntä. Mutta kuten sanottu oli konfulilla tuo waltiomiehen ominaisuus, ett'ei hän joutunut hämille tunteistansa. Hän koki näyttäntyä niin tyveneltä, kuin mahdollista. „En voi olla ilmoittamatta sitä rakkauden osoitusta, minkä wainaja vielä viimeisellä hetkellänsä teki yhteiskunnalle ja kansalaisille“, lausui hän ylewästi. „Wainaja on rahoistansa testamentteerannut $\frac{3}{4}$ köyhäin hoitoa warten täällä ja viimeisen osan eräälle köyhälle orporaukalle, jota hän rakasti kuin omaa lastansa“.

Tähän lopetti konfuli ja pynhki hiikihelmet kulmiltaan. Salisjakos solina nousi! Ja olihan tuota puheenainettaakin taas vähäkki aikaa.

„Nyt sen kuulit“, ilkkui tuonoinen pessimisti erään towerinsa korwaan; „mitenkäs käwi?“

„Niinhän käwi, mutta uskottomalta se kuuluu“, kuiskasi toweri.

Raikki olivat äänessä, ja tätä olisi kestänyt, kuka sen tietää, kuinka kauwan joll'ei hra Wilponen olisi pyytännyt puheenwuoroa. Äänet hiljenivät ja hra W—nen puhui. Raunista ja sjuwaa, waikka koruton oli hänen puheensa. Sydämmestään nähti hän puhuwankin, sillä kyynelet wierivät poskillansa hänen kuwaillesansa wainajan jaloutta ja rakkautta. Kuulijoihin tarttui tuo koruton tunteellinen puhe, sillä ainoastaan se, mikä sydämmestä lähtee, voi sydämiin

waikuttaa. Puhe ei ollut pitkä, eikä ennen mietitty ja silläpä se parhaimman vaikutuksensa teki. Puhuja ei esittänyt maljaa, eikä eläköön-huutoa, vaan lausui, että sellaisen henkilön muisto, kuin leskirouwa Strömfors oli ollut, ei tarwinnut näitä, sillä se oli kyllin kaunis juurtumaan jaloon sydämmeen näitä paitsi.

Näin puhui hra Wilponen. Kotwasen istuivat wieraat vielä keskustellen tuosta merkillisestä testamentista, mutta wihdoin ajoi halu saada ilmoittaa tärkeää uutista muillekin heidät pois.

Konsuli ja waltuusmiesten puheenjohtaja Swanström jäi kahdenkesken rakkaan paremman puolensa kanssa.

„Wie sun p—na“ ärähti hän wiskaten testamenttipaperin kauas luotansa, „sitä wartenko minäkin olen uhrannut paraan työaikani tässä hyöriässä“.

„No, mutta Lennart, kuinka voit olla noin kiittämätön wanhaa Tatiwainajaasi kohtaan! Seisoihan tässä, että hän tahtoi täyttää sinun omaa tahtoasi“, wirkki konsulitar silmäillen paperia, jonka lattialta nosti.

„Kuka hitto se sanansa aina niin sydämestänsä puhuu! Niin, sinä et ymmärrä lakiasioita Lyydia!“ lisäsi hän lopussa päästäkseen pulasta.

„Tosin minäkin luulin pääsewämme rikkaaksi, että saisin tuolle ylpeälle pormestarin rouwalle näyttää, että saattawat tässä muutkin käydä hienossa silkissä, kalleissa rannerenkaisissa ja hohtokiwiformuiksissa; mutta koska nyt ei muu auta, niin täytyy koettaa olla niin, ett'eivät kaupunkilaiset luule meidän rahoja ahnehtineen“, selitti parempi puoli.

„Mitäpä muukaan käynee laatuun! Mutta lempoko minut saikin noita wietävän sanoja lausumaan“, tuskitteli pahempi puoli Swanströmin awioliitosta.

Päätettiin kuin päätettiin olla niin wäliäpitämättömiä kuin suinkin. Konsulitar lohduutteli itseänsä sillä, että

eipä sillä pormestarin rouvalla ollutkaan muuta ylpeilemistä, kuin rikkautensa, ja konsuli ja valtuusmiesten puheenjohtaja toivoi istuansa ensi waltiopäivillä. Hän luuli näet warmaan, että nyt yksi ja toinen suomimielinenkin äänestäisi häntä, kun muka hänen sanojensa johdosta niin paljo hyvää oli tapahtunut!

Muutama kuukausi oli wierähtänyt. Uhkeana seisoo hautapatsas leskirouwa Strömforsin hautakummulla. Tawallisen hautakirjoituksen alla seisoo vielä: kaiwattu — rakastettu, sillä paikkakunnan tapa waatii että näiden sanojen tuli olla liitteenä. Muudan uhkarohkea oli tosin yrittänyt asettua vastakäyntein ja heittänyt nuo pari sanaa pois, mutta sitäpä syntyi sellainen meteli, ett'ei tukaan sen perästä ollut tohtinut koettaakaan.

Konsuli wastusteli ensin koko patsaan pystyttämistä sukulaisensa haudalle. „Buuristikin wälttää“, sanoi hän kylmästi. Mutta kun konsulitar huomautti, että kaikki ihmisetkin heitä osottelisivat, niin taipui hän kumminkin tuumaan. Sanat „kaiwattu — rakastettu“ pantiin myös patsaaseen — tawan wuoksi!

Olipa olot muutenkin muuttuneet konsuli Swanströmillä. Pikku orpo Liisu, joka nyt oli kaupungin rikkaimpia tyttöjä, oli muuttanut konsulille ja nautti kaikkein erinomaista suosiota. Suremasta hän ei kuitenkaan lakannut: joka päivä hän käwi jalon wanhuswainajan haudalla ja kun kukka-aika tuli, kukoisti leskirouwa Strömforsin haudalla aina tuores kukkajeppele. Liisu ja Betty käwivät yhdessä kukkia haudalle wiemässä ja näillä matkoilla heistä tulikin mitä parhaimmat ystäwät. Käwipä konsulitarkin tuon tuostaan firkkomaalla, sillä kaupunkilaisten tapana oli tehdä huwitäwelyjä sinne. Jostus sai hän konsulinkin mukaansa.

Tämä tapahtui kumminkin ainoastaan ennen valtiopäivämiesvaalia. Mutta niin pian, kuin vaali oli ohitse, jossa Swanströmin puolue muutamilla kymmenillä äänillä tappasi, heitti konsulikin käyntinsä hautausmaalla. Ihmiset kyllä lausuiwat seppelöidyn hautapatsaan siivuitse kulkiessaan: kas! kuinka hyvin konsulin herrasväki hoitaa sukulaisensa hautakumpua, mutta konsulista nähden olisivat kukat saaneet korsiaksi kuoleutua ja siat haudan tonkia. Hän istui waan työsään ja kävi waltuusmiesten kokouksissa, wäliajoilla laskien wiinarahoja y. m. tulojansa. Ainoana lohduksena oli se, että oli saanut hyvät rahat leskirouwa Strömforsin talolla ja asioissaan sai käyttää ottolapsensa Liisu Leivolan tuhansia. Usuiwa sitä paitse hänen sydämensä sisimmässä sopusajassa hämärä toivo, että hän kumminkin kerran valtiopäivillä istuisi.
